

Ad 2.) Da prešestva ne zakrivita sosterivca, nego en storivec in en pomagač, je bilo že zgorej povedano. Zato ne more biti niti govora o mejsebojnom soglasnem dogovoru in privoljenji vdeležencev kakor neizogibnem znaku tega delikta. Zato pa, ker se dekla ni pokorila gospodarjevemu načrtu, nego se je uprla njegovi nakani, odstranjena sta na njeni, a ne na njegovi strani kazenski učin in odgovornost. Toda nasproti gospodarju bi obstajal ob dokazanem namenu, spolno združenje siloma izvršiti, idealni stik spolnega nasilstva (§ 125. kaz. zak.) s prešestovanjem. Sila pa, katero je uporabil obtoženec, ni, po neizpodbijanem izreku spoznavnega sodišča, zadostovala, da bi se ustanovil strožje kaznivi delikt.

Ad 3.) Razpravno sodišče je izrecno utrdilo na podlagi obtoženčevega priznanja in ozirom na njegovo postopanje, da je nameraval svojo deklo spolno zlorabiti. V kolikor obtoženec le-ta namen izpodbija, ga je torej napotiti na določbe §-ov 258., 288./3 kaz. pr. r. Da pa je v dosego svojega namena izvršil poskus, a ne zgol pripravljavna dejanja, o tem ne more biti dvoma, ako se pomisli, da je iskati mejo mej poskusom in pripravljanjem ne v večjem ali manjšem približanju h kaznivemu smotru, niti v pripravi večjega ali manjšega števila pogojev, od katerih je zavisno doseženje le-tega smotra, nego zgol in samó v tem, se je li na oni smoter obrnjeni namen, drugače nego je omenjeno v §-u 11. kaz. zak., v zunanjem postopanju obtoženca že nedvomno pojavil in vtelesil. Da je pa temu tako, je razpravno sodišče ugotovilo, ne da bi bilo iztakniti pravne pomote v njegovem izreku. — Ničnostna pritožba je torej v vsem svojem obsegu neutemeljena.

Kasacijsko sodišče je po vsem pritrdilo uvaževanjem zastopnika generalne prokurature ter je na njih podlagi odbilo pritožbo ničnosti.

F.

Književna poročila.

Mjesečnik pravničkoga društva u Zagrebu prinaša v 3. in 4. broji napstopne razprave: I. Wagner: O promjeni našeg građanskog parbenog postupnika. (Nadaljevanje.) — I. pl. Kugler: Bezoporučno nasljedstvo u ostavštini višega svećenstva. — Dr. S. Posilović: Karteli. — M. Rojc: Pravnički razgovor o koječem, pa i o bisteriji i sugestiji pred sudom. — F. Haladi: Jesu li po zakonu od 18. siečnja 1883. o stegah ovršnoga prava

izuzeta od ovrhe drva, doznačena po imovnoj občini krajišnikom u ime pravoužitničke kompetencije? — Dr. Hinković: Odvjetništvo u Francezkoj.

Grundriss des oesterreichischen Rechts. — Več profesorjev na avstrijskih vseučiliščih in znamenitih praktičarjev se je namenilo izdati delo, katero naj v treh zvezkih z več oddelki razloži sistematičnim načinom privatno in javno pravo avstrijsko. Vseh oddelkov, ki bodo razpravljali posamezne pravne discipline, bo nad 25. Izidejo pa drug za drugim tekom letošnjega in prihodnjega leta iz zaloge znane knjigotržnice Duncker & Humblot v Lipskem. Cena oddelkom, ki bodo tudi posamič na prodaj, se določi, kedar kak izide. Sedaj je prišel na svitlo 4. oddelek I. zvezka pod naslovom: »Grundriss des Obligationenrechts. Von Dr. Max. Schuster von Bonnett.« Knjiga obseza na 115 straneh leksik. formata zanesljivo in popolno razlago obligacijskega prava našega v lapidarnem slogu. Cena je vezani gl. 1'80, vezani pa gl. 2'16.

Zakonik Stefana Dušana, cara srpskog. 1349 i 1354. Na novo izdao i objasnio St. Novaković. (Dalje.) U drugom naslovu: Ustanova sabora u staroj srpskoj državi, kazuje se, da je zakonik postao učešćem sabora zemlje srpske. Sabor se kao ustanova spominje više puta u zakoniku. Sabor bijaše kao zakonodavni činilac, s kojim državni vladalac ima da se sporazumi. Spominje nadalje, da je Stefan Dušan, kad je zauzeo vlast, zatekao sabor kao ustanovu dobro organizovanu, koja je naprama samodržavnoj kraljevskoj vlasti predstavljala želje misli i raspoloženje svećenstva i vlastele. Napominje znatnije sabore, čime dokazuje, kako su sabori mnogo radili kao ustanova sa širokom osnovom duboko ukorijenjenom u običajima državnim onoga vremena, kako su radili po pravilima, koja su se predanjem čuvala, a po potrebi širila. Za tim spominje, da je sabor bio čisto aristokratski, svećenički i velikaški dom. O razvitku srpskog sabora misli, da ustanova sabora nije prenesena iz ustanova bizantijskih. Tu se oslanja na najvećeg poznavoca bizantijskog prava Lingenthala, koji u svom djelu: *Geschichte des griechisch-römischen Rechts*, Berlin 1892. ističe veće samodržavlje u upravi bizant. carstva, nego što bi ono izlazilo po spomenicima u Srbiji.

Pod trećim naslovom: kako je postao i kako je sklopljen zakonik Dušanov.

Ovdje polazi Novaković malo dalje u poznavanju na temelju dosadašnjeg materijala i rada o zakoniku. Poznato je, kako neki pisci tvrde, da zakon Dušanov nije zakonik »codex« u današnjem smislu ove riječi, on nije po predmetima sistematiziran skup zakona, jer u njem nije ni jedan predmet dovoljno iscrpljen i sistematiziran. Tu dolaze bez ikake unutrašnje sveze jedni za drugima najrazličitiji zakoni. Novaković tvrdi, da zakonik predstavlja kodifikaciju. To da se potvrđuje mnogim posebnim naredbama pa i Dušanim pismom, u kom treba da se traži začetak misli o zakoniku i o cijelom drugom postupku u poslovima Dušanim. Pismo ovo sačuvalo se uz rakovački prijepis zakonika na kraju rukopisa. — Jedni ga uvažiš, drugi ne. Pismo je znatno, što se u njem pobrajaju dotadašnje radnje cara Ste-

fana. Među ostalim čitamo tu točku 8., koja glasi: Izdao je naredbu, da se spremi, što treba za prerađu ili obnovu utvrđenje ili dopunu zakona zemaljskih. Pitanje je sada, što treba razumijevati zakonikom Dušana? Dok nijesu bili poznati svi izvori, držalo se, da je zakonik samo onaj zbor od 100—200 članaka, koje je pod tim imenom starina sačuvala. Kasnije kad se doznalo, da je za vremena cara Stefana prevedena »sintagma« Matije Vlastara, počelo se misliti, da je upravo to zakonik cara Stefana, pa da su uz te grčke zakone oni posebni i naročiti domaći zakoni dopune ili izmjene bizantinsko-rimskim zakonima, koji su još od sv. Save uvedeni. Na isto dodjoše ruski istraživači Pavlov i Florinski. Florinski piše: da su glavnu osnovu srpskog kodeksa sastavljali bizantijski juridički članci i zakonik Dušanov nije mogao biti drugo što no dopuna k zakonima bizantijskim. Kad je poslije isporegijivao nije mu ispalo za rukom, da u poretku uhvati jaču sličnost. Pavlov došao je do istih zaključaka, te je izveo, da se zakonikom zove ne samo zbor Dušanovih zakona nego i cio zbornik, u kome su Dušanovi zakoni samo jedan sastavni dio. Novaković držeći pred sobom cio materijal, dolazi do sa svim drugojačije ocjene. On veli: ako bismo htjeli po današnjim ocjenama bez obzira na ocjene u vrijeme cara Dušana da načinimo pregled od svega, što je tada u carstvu kao pisan zakon vrijedilo, onda bi se morao sastaviti zbornik u kome bi se nalazili:

1. t. zv. zakoni svetih otaca (po današnjem: prijevodi bizantijskih građanskih i crkvenih zakona razne vrste, koliko ih se onda u zemlji nalazilo.

2. Zakoni, povlastice ili zakonske odredbe u hrisovuljama manastirskim, u povlasticama gradskim ili ličnim.

3. Zakoni starijih kraljeva kao što su zakoni kralja Milutina o poroti.

4. Zakoni cara Stefana.

5. Zakonske naredbe i povlastice date putem trgovačkih ugovora Dubrovčanima.

To bi bio potpun zbornik pisanih zakona iz vremena cara Stefana, shvaćen pogledom iz današnjeg vremena, s obzirom na pravu i potpunu cjelinu gradje, bez obzira na ono, što se u ono vrijeme mislilo o svima sustavnim dijelovima takoga zbornika. Prije se mislilo o svemu tome drugojačije. Budući da se zakonik Dušanov ni u jednom rukopisu ne nalazi sam već obično s njim i sintagma M. Vlastara i Justinijanov zakon — držalo se u ono vrijeme sve kao jednu cjelinu ili jedan isti posao. A to ne valja. Za to, što su zakoni Dušanovi nalaze obično u jednoj knjizi (koja nije original već prijepis) sa zakonima Justinijana i zbornikom M. Vlastara ne može značiti, da su oni tim djelima dodatak — pošto se njihovo postanje objašnjava sa svim samostalnim putem. Ovi i ostali razlozi, kojima Novaković svagda obrazlaže svoj sud, dokazuju, kako je izdavač svestrano u stvar pronikao, a time u velike poslužio onomu, koji će se izblize kritično baviti tim zakonikom bilo s kojeg gledišta. Mjesto ne dopušta da izdavača dalje slijedim u sva detalja o tumačenju i usporedjenju pojedinih prijepisa. Ovdje držim za shodno još letimično proći izvore i sadržaj zakonika.

Poznato je, da večina učenjaka kao Šafařík, Maciejowski, Majkov Krstić, Bogišić itd. priznavaju, da je materijal večeg dijela običajno pravo, ali da običaj nije bio isključivim jedinim izvorom zakonika. Mnogi statuti bez sumnje dokazuju, da su posudjeni iz pisanih zakona u vrijeme, koje je bilo pred zakonikom. Tako dogovori s Dubrovčanima, hrisovulje (diplome) crkvama; vlasteli, gradovima, a najposlije zakoni samoga Dušana i njegovih predšastnika, o čem ima i spomena u tekstu pravila zakonika. N. pr. statut 153. u kojem je rečeno, da su po zakonu »svetago kralja« inovjercima i trgovcima porotnici polovinom sebri, a polovinom osobe njima ravne. Osim toga zavuklo se u zakonik nekoliko ustanova iz crkvenih zakona a djelomično i svjetsko zakonodateljstvo bizantijske carevine osobito u kriminalnom pravu.

(Konec prihodnjič.)

Razne vesti.

V Ljubljani, 15. aprila 1899.

— (Osobne vesti.) Imenovani so: Dvorni svètnik najvišjega sodišča Fil. Abram senatnim predsednikom; dež. sod. svètnik Fr. E. conte Smechia v Trstu višjesodnim svètnikom v Trstu »extra statum«; deželno-sodna svètnika A. pl. Wurms v Celji in A. Kless v Gradci višjesodnima svètnikoma v Gradci; dež. sod. svètnik K. Ekl v Ljubljani drž. pravdnikom v Celji; sodni tajnik V. Gandini v Ljubljani dež. sod. svètnikom v Novem mestu; drž. pravd. namestnik dr. M. Travnec dež. sod. svètnikom v Ljubljani; sod. tajnik dr. G. Wokaun v Mariboru dež. sod. svètnikom v Mariboru; okr. sodnik dr. K. Gelingsheim dež. sod. svètnikom in okr. sod. načelnikom v Kozjem; okr. sodnik dr. J. Fraidl dež. sod. svètnikom in okr. sod. načelnikom v Ptui; okr. sodnik dr. A. Roschanz drž. pravd. namestnikom v Mariboru; sod. pristav A. vitez Luschan drž. pravd. namestnikom v Ljubljani; sod. pristav R. Persché v Senožečah okr. sodnikom v Cerknici; avskultant dr. V. Flerin sodnim pristavom v Senožečah. — Premeščen je dež. sod. svètnik T. Einspieler iz Novega mesta v Ljubljano. — V stalni pokoj je stopil dr. Jos. Gale, državni pravdnik v Celji.

— (Za ravnopravnost slovenščine.) V seji deželnega zbora kranjskega dne 7. t. m. so poslanci dr. Majaron in tovariši vložili interpelacijo do vlade, v kateri se pritožujejo, da se slovenski jezik še vedno zapostavlja na prizivnih razpravah pri nadsodišči v Gradci in da le-to še vedno naroča prvim instancam prevajanje svojih odločeb na slovenski jezik. Dokaj obsežno interpelacijo priobčimo prihodnjič.

»Slovenski Pravnik« izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva »Pravnika« brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld.

Uredništvo je v Ljubljani, v Gospodskih ulicah šte. 17; upravištvo pa na Valvazorjevem trgu šte. 7.